

PAPER DETAILS

TITLE: Hulki Aktunç'un Öykülerinde Renklerin Kullanımı

AUTHORS: Yusuf ÇOPUR

PAGES: 195-206

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1542775>

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

Cilt/Volume: 5, Sayı/Issue: 1, Nisan/April 2021

Yusuf ÇOPUR

Dr., Milli Eğitim Bakanlığı/Türkiye
copuryusuf@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2196-5867>

Hulki Aktunç'un Öykülerinde Renklerin Kullanımı

The Use of Colors in Hulki Aktunç's Stories

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 29.01.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 14.03.2021

Yayın Tarihi/Published: 30.04.2021

Atıf/Citation

Çopur, Yusuf (2021). Hulki Aktunç'un Öykülerinde Renklerin Kullanımı. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 5 (1), s. 195-206. DOI: 10.34083/akaded.870805

Çopur, Yusuf (2021). The Use of Colors in Hulki Aktunç's Stories. *Journal of Academic Language and Literature*, 5 (1), p. 195-206. DOI: 10.34083/akaded.870805.

<https://doi.org/10.34083/akaded.870805>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Hulki Aktunç edebiyatın pek çok türünde eser veren bir yazardır. Şiirleri, deneme ve romanlarıyla gerek üslup gerekse dil becerisi anlamında dikkat çeken bir isim olmuştur. Resim ve tablo sergileri de düzenleyen Aktunç, en çok öyküleriyle anılır. Öykülerinde ağırlıklı olarak yalnızlık, arayış, aidiyet sorunsalı ve kaçış gibi temalar öne çıkar. Hulki Aktunç, geleneksel anlatım tarzlarını kendine has özelliğiyle modernize eder ve bilinç akışı, monolog tekniklerine sıkça başvurur. Hulki Aktunç, eserlerinde Doğu ve Batı edebi geleneklerinden yararlanır. Söyleyişe önem verir. Öykülerinin içeriğinde halk hikâyeleri, söylenceler, efsaneler sıkça yer alır. Aktunç, biçimsel olarak anlatımda kullandığı teknik ve yöntemlerle özgünlüğünü ve çağdaşlığını korur. Hazırladığı Büyük Argo Sözlüğü, onun Türkçeye hâkimiyetini de gösterir. Türkçeye hâkim olmasının yanında Aktunç, öykülerinde Farsçadan Arapçaya, Kürtçeden Ermeniceye, Fransızcadan Rumcaya pek çok dilden kelimelere yer verir. Aktunç'un öykü kahramanları yalnız, karamsar, içe dönük özellikler taşır. Yazarın öykülerinde bireysellik ön plandadır. Yazar, bireyin iç buhranları, kaçışları, yabancılaşması üzerinden içinde yaşadığı toplumun değer yargılarını sorgular. Renklerin kullanımı, Hulki Aktunç'un öykülerindeki karakter ve tiplerle birlikte değerlendirilmiştir. Yazar, eserlerinde renkleri daha çok doğrudan kullanmış, çeşitli edebi sanatlara ve süslü bir anlatıma renkleri dâhil etmemiştir. Yazarın sokakta konuşulan dili öykülerinde kullanması renklerin de günlük dildeki kullanımlarıyla yer alması sonucunu doğurmuştur. Yazarın öykülerinde karakterlerin sosyoekonomik durumları, renklerin kullanım biçimlerine yansımıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk dili, Hulki Aktunç, hikâye, edebiyat, renkler.

Abstract

Hulki Aktunç is an author of many genres of literature. With his poems, essays and novels, he became a name that attracted attention in terms of both style and language skills. Aktunç, who also organizes painting and painting exhibitions, is mostly remembered for his stories. In his stories, themes such as loneliness, search, the problem of belonging and escape come to the fore. Hulki Aktunç modernizes traditional narrative styles with his unique characteristics and frequently uses flow of consciousness and monologue techniques. Hulki Aktunç draws on Eastern and Western literary traditions in his works. It gives importance to speech. Folk tales, legends and legends are frequently included in the content of his stories. Aktunç preserves its originality and modernity with the techniques and methods he uses in his formal expression. The Great Slang Dictionary he prepared also shows his command of Turkish. In addition to his command of Turkish, Aktunç includes words from Persian to Arabic, Kurdish to Armenian, French to Greek in his stories. Aktunç's story heroes are lonely, pessimistic and introverted. Individuality is at the forefront in the writer's stories. The author questions the value judgments of the society in which the individual lives through his internal depressions, escapes and

alienation. The use of colors has been evaluated together with the characters and types in Hulki Aktunç's stories. The author used colors more directly in his works and did not include colors in various literary arts and in a fancy expression. The author's use of the language spoken on the street in his stories resulted in the use of colors in daily language. In the author's stories, the socioeconomic status of the characters is reflected in the way colors are used.

Keywords: Turkish language, Hulki Aktunç, story, literature, colors

Giriş

“Renk, nesnelerden yansıyarak gelen görünür ışınların (ışık) görsel algıda oluşturduğu duygudur.” (Sözen, 2003, 18) Renkler, insanlar üzerinde psikolojik ve fizyolojik birtakım etkiye sahiptir. Edebiyat ve resim gibi birçok güzel sanat dalında; tarih, tıp, din ve inanış gibi sosyal yaşamın farklı alanlarında renklerin gücünden faydalanılmıştır. İnsanın zihinsel ve ruhsal birçok aktivitesine etki eden renk kavramı, bu nedenle yaşamın ayrılmaz parçasıdır. Renkler bazı durumların yorumlanmasında, insanların duygularının ifadesinde önemli bir yere sahiptir. İnsan ve yaşamla olan bu ilişkisi nedeniyle de sanat dallarının en etkili araçlarından olan renkler canlıların algılama kabiliyetine de etki etmektedir.

Renklerin algılanışı ve taşıdığı değerler bakımından çok boyutlu anlamları vardır. Renkler, taşıdığı estetik değerin yanı sıra toplumsal bir olgu olarak da karşımıza çıkar. Renkleri daha çok oluşmuş olduğu doğal halleriyle değil zamanın ve yaşananların onlara yüklediği kavramsal, sembolik ve simgesel anlamlarıyla tanırız (Öner, 2010, 8).

Renkler, tarihin en eski dönemlerinden beri insanlığın dikkatini çekmiş, şeyleri tarif, tasnif ve bildirme hususlarında yardımcı unsurlar olarak kullanılmışlardır. Renkler, varlığın tanınmasında, kavranmasında, algılanmasında en az şekil kadar etkili olmuşlardır. Renkler sadece dış dünyayı etkilemezler ve sadece dış dünyayla ilgili değillerdir. Renklerin insanın iç dünyası ile de çok önemli bağları olduğu keşfedilmiştir. İnsanların ruh dünyasının buna bağlı olarak psikolojik halleriyle renkler arasında da bir ilgi olduğu ortaya çıkmıştır. Bu ilgi zamanla belli simgesel değerler oluşturmuştur. Bu simgesel değerler, bütün insanlığın benimsediği ve aynı anlamda algıladığı açılımlara sahip olsa da, bazı kültürler ve geleneklerde tamamen farklı algılanmıştır (Yıldırım, 2006, 12).

Hulki Aktunç'un Öykücülüğü

Hulki Aktunç'un beş öykü kitabı vardır. İlki, *Gidenler ve Dönmeyenler*'dir. Kitabın ilk baskısı 1976 yılında yapılır. Toplamda 14 öykünün yer aldığı kitap yazarın hayatından izler taşır. Yazarın ikinci öykü kitabı ise 1977'de yayınlanan *Kurtarılmış*

Haziran'dır. Siyasi ve sosyal temaların ağırlıkta olduğu kitapta 15 öykü yer alır. Hulki Aktunç'un üçüncü öykü kitabı *Ten ve Gölge* adını taşır. 1985'te basılan kitaptaki öykülerde bireysel temalar öndedir. Yazarın dördüncü kitabı olan ve Yunus Nadi Öykü Ödülünü kazandığı eser, *Bir Yer Göstericinin Hayatı* adını taşır. Kitap, Türk sinemasının o günlerdeki sıkıntılarını anlatır. Yazarın son öykü kitabı 1998'de yayınlanan *Güz Her Şeyi Bilir*'dir. 29 öykünün yer aldığı kitapta "Gündelik Söylenceler" adlı bölümde 11 adet kısa öykü yer alır (Karataş, 2013, 18).

Hulki Aktunç, öykülerinde; yoksulluk, işçi sorunları, sosyal eşitsizlik, kuşak çatışmaları gibi sosyal temaların yanında cinsellik, aşk, sadakat, yalnızlık ve ölüm gibi bireysel temalara yer verir.

Dil ve anlatım olarak çok zengin bir birikime sahip olan yazar, öykülerine bu zenginliği yansıtır. Eserlerinde dil ve anlatım özelliği olarak; argo, yerel dil, şiirsel ifadeler, eksilteli, kısa, uzun cümlelerin yanında samimi ve terimsel ifadeler dikkat çeker.

Pek çok anlatım türüne aynı anda yer veren yazar, ağırlıklı olarak; bilinç akımı, diyalog, monolog, iç diyalog, tasvir, otobiyografi, rapor, mektup, montaj, röportaj gibi teknikler kullanır.

İstanbul, kimi zaman isim verilerek, kimi zaman da mekânsal özellikler verilerek Aktunç'un öykülerinde hep başkarakterdir. Mekân olarak onun öyküleri, arka sokaklardan ana caddelere, simitçisinden, fabrika işçisine İstanbul'dur. Dil ve anlatımda yeni arayışlar, imgesellik, bireyin iç dünyasına odaklanma vb. hususlara dikkat edildiğinde yazarın öykücülüğünde farklı dönemler/değişimler göze çarpar. İlk dönem öykülerinde (*Gidenler ve Dönmeyenler*, *Kurtarılmış Haziran*) daha çok sosyal temalar işleyen yazarın bu öykülerinde, evleri, mahalle ve sokakları, çarşı ve pazarları, kışkıları, yolları, iskeleleri olay yeri olarak kullanması dikkat çeker. Yazar, sonraki öykülerinde ise (*Ten ve Gölge* ile birlikte) bireysel temalara yoğunlaşır ve mekân geri planda kalır.

Şiir, öykü, roman, deneme, sözlük gibi farklı türlerde eserler kaleme alan ve yazdığı eserlerle pek çok ödüle layık görülen Hulki Aktunç'un kökü, bir dil metropolü olan kozmopolit bir şehrin, zengin dokusunda geçen çocukluğuna, evi gibi gördüğü Kadıköy çarşısının çok dinli, çok dilli, renkli dünyasına dayanmaktadır. Yirmi küsur dilin konuşulduğu İstanbul ve Kadıköy'ün renkli dünyası Hulki Aktunç'u dile ve etimolojiye yönlendirmiş, edebiyat mahfillerinde onun "dil kuyumcusu", "Türkçenin seramik ustası" gibi sıfatlarla anılmasını sağlamıştır. Aktunç, roman ve öykülerinde eserlerindeki kahramanların sosyal yapısına göre dil seçimi yapan hem arkaizme hem neolojizme dair sözcüklere yer veren, dili eserlerinin merkezine yerleştiren bir yazardır (Kaman, 2019, 106).

Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türk öykücülüğünün önemli isimlerinden olan Hulki Aktunç'un öykülerinde renkleri nasıl kullandığını ortaya koyarak renklerin kullanımı açısından bu öyküleri değerlendirmektir.

Kapsam Ve Sınırlılık

Bu çalışma, Hulki Aktunç'un *Gidenler Dönmeyenler*, *Kurtarılmış Haziran*, *Ten ve Gölge* adlı öykü kitaplarının yer aldığı *Toplu Öyküler I* kitabı ile ve bu üç öykünün bir arada yayımlandığı *Toplu Öyküler I* (Aktunç, 2013) kitabında yer alan 48 öykü ile sınırlandırılmıştır.

Bulgular

Tablo 1: Renklerin kullanımı		
Renkler	f	%
Siyah	72	20%
Beyaz	47	17%
Kırmızı	42	15%
Sarı	32	12%
Mavi	31	11%
Yeşil	18	6%
Mor	18	6%
Kahverengi	9	4%
Turuncu	10	4%
Gri	5	2%
Pembe	3	1%
Lacivert	2	1%
Bordo	2	1%
Toplam	273	100%

Tablo 1 incelendiğinde Hulki Aktunç'un öykülerinde en çok siyah rengi kullandığı görülmektedir. Siyah kimi zaman eş anlamı olan "kara" olarak da kullanılmıştır. Bir sonraki renk ise beyazdır. Yine kimi zaman "ak" olarak geçen bu renk Aktunç'un en çok tercih ettiği ikinci renk olarak dikkat çekmektedir. Bir diğer renk de kırmızıdır. Yine kırmızı da kimi zaman "al" olarak kullanılmıştır. Genel bir değerlendirme yapıldığında yazarın bu üç rengi ağırlıklı olarak tercih ettiği görülür.

Bu renklerin kullanılan tüm renkler içindeki oranı %52'dir. Aktunç'un en az kullandığı renkler ise pembe (3), lacivert (2), ve bordo (2) dur.

Tablo 2: Siyah rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	63	87%
Benzetme Yoluyla	6	9%
Kalıplaşmış İfadeler	3	4%
Toplam	72	100%

Tablo 2 incelendiğinde Hulki Aktunç'un öykülerinde siyah rengi en çok doğrudan kullanmayı tercih ettiği görülecektir. Yine yazar, siyah rengini eş anlamıyla, kara, olarak kullanmayı tercih etmiştir. (kara sakallı, kara gözlü, kara bir bulut, kara çalı...) Yazar kimi zaman da kör ışık, kör kuyu veya esmer gibi benzetmeler ve yüzünü kara çıkarmak, kara kuru olmak gibi deyimlerle öykülerinde siyah renge yer vermiştir. Kelime türleri olarak siyah rengin kullanımına bakıldığında 72 kullanımın 12'si isim olarak, 52'sinin sıfat, 6'sının da fiil olarak kullanıldığı görülecektir. Yazarın renk kullanımında siyahı en çok sıfat olarak kullanıldığı dikkat çekmektedir.

Hulki Aktunç'un öykülerinde karamsarlık duygusu hâkimdir. Bireyin iç yalnızlığını, yabancılaşmasını, inanma ihtiyacını, aidiyet sorunsalını sık sık öykülerinde işlemesi, yazarın renkler içerisinde en çok siyahı tercih etmesiyle ilintilendirilebilir. W. Kandinsky, siyah renk için, siyahın sessizliği ölüm sessizliğidir der ve siyahın acı ve ölümün simgesi olarak kabul edilmesini mantıksız bulmaz (Kandinsky, 2001, 105). Örneğin, "Yıl Yıldan Uzun" isimli öykü "hava hızla kararıyor" diye başlar, "kara sivri uçlu yazılar, kara sakallı kara gözlü bedevi, iyice kararan ortalık" gibi ifadelerle öykünün psikolojik temelini (karamsarlık) belirler. Yazarın öyküleri, ikisi hariç, ("Karabük'ün Dumanları", "Şeytan Sütü") mutlu sonla bitmez. Bu nedenle yazarın öykülerinin ağırlıklı olarak psikolojik zeminde acı, yalnızlık, ölüm, yabancılaşma, içe dönüklük, yoksulluk gibi olguları barındırması siyah rengin sık kullanılmasıyla ilişkilendirilebilir.

Tablo 3: Beyaz rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	39	83%
Benzetme Yoluyla	7	15%
Kalıplaşmış İfadeler	1	2%
Toplam	47	100%

Tablo 3 incelendiğinde Hulki Aktunç'un siyahtan sonra en çok beyaz rengi eserlerinde tercih ettiği görülecektir. Beyazda da siyaha benzer şekilde doğrudan bir kullanım söz konusudur. Yazar beyaz renk üzerinden herhangi bir süslü anlatıma, bir edebi sanata başvurmaz. Yazar kimi zaman beyazın eş anlamlısı olan ak'ı (ak önlük, ak kağıt) kullansa da ağırlıklı olarak beyazı kullanmıştır. Fildişine çalmak, göz akı, alçı rengi gibi benzetmelerin yanı sıra "ak gün kara gün'deki gibi kalıplaşmış ifadelerle de yer verir. Kelime türleri olarak incelendiğindeyse 47 defa kullanılan beyaz rengin, 9 defa isim, 33 defa sıfat ve 5 defa fiil olarak öykülerde yer aldığı görülmektedir.

Tablo 4: Kırmızı rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	30	71%
Benzetme Yoluyla	10	24%
Kalıplaşmış İfadeler	2	5%
Toplam	42	100%

Tablo 4 incelendiğinde yazarın kırmızı rengi doğrudan kullanmayı tercih ettiği dikkat çekmektedir. Türkçede kırmızının tonlarını ifade eden pek çok deyim ve adlandırmaya rastlamak mümkündür. "Açık kırmızı, alev kırmızısı, şeytan kırmızısı, biber kırmızısı, çürük kırmızı, kan kırmızısı, ateş kırmızısı, kök kırmızısı, kıpkırmızı, kiraz kırmızısı, vişne kırmızısı(kızılı), nar kırmızısı, gül kırmızısı, domates kırmızısı, kiremit kırmızısı, gelincik kırmızısı, Edirne kırmızısı, bayrak kırmızısı vb." Bu deyim ve adlandırmaların hemen hepsi günlük konuşma dilinde dahi kullanılmaktadır (Öner, 2010, 18). Örneğin incelenen öykülerde benzetmelerin 7'si "kızarma", "kızarıklık" kelimeleriyle yapılırken diğerleri "albasmak", "kan çanağına dönmek (2)" ve "dalak kırmızısı" olarak kullanılmıştır. Kalıplaşmış ifadeler ise "kıpkırmızı" olarak yer alır. Kullanılan renkler, sözcük türü bakımından incelendiğinde kırmızı veya al olarak geçen rengin 18 defa isim, 17 defa sıfat ve 5 defa fiil olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 5: Sarı rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	27	84%
Benzetme Yoluyla	4	13%
Kalıplaşmış İfadeler	1	3%
Toplam	32	100%

Tablo 5'te yazarın sarı rengi kullanımıyla ilgili veriler görülmektedir. Ağırlıklı olarak doğrudan kullanım dikkat çekerken; yazar diğer renklerde olduğu gibi en çok sıfat olarak bu rengi kullanır (sarı saman, sarı çiçek, sarı tüyler). Kalıplaşan ifadelerin tamamı da “sararıp solmak” şeklinde kullanılır. Benzetmeler de “solgun bir şerit”, “solgun bir ışık”, “balrengi” ve “makine yağı rengi” şeklindedir. Kelime türleri olarak sarı rengin kullanımına bakıldığında siyah ve beyaz renklerinden farklı olarak rengin 31 adet kullanımında en çok 14 kullanımla isim, 12 adet sıfat ve 5 adet fiil olarak kullanıldığı görülmektedir. Hulki Aktunç'un öykü karakterleri ve öykülerinde anlattığı hayatlar yoksul, gündelik yaşamın peşinde koşan, ekmek kavgası veren insanlardır. Öykülerin dili sokağın günlük dilidir. Yazarın sözcük türleri bakımından renkleri kullanım biçimine bakıldığında bu tiplerin/karakterlerin, anlatılan hayatların sadeliğiyle renklerin doğrudan kullanılması (ağır, ağıdalı söz sanatlarına başvurulmaması) arasında bir uyumluluk vardır. Bunun yanı sıra Hulki Aktunç, öykülerinin büyük kısmını bir olayla başlatır. Onun öykülerinde olaylar vardır. Bu durum, daha sade, süssüz ve doğrudan anlatımı gerekli kılmaktadır. Olayları olmadığı içsel durumların paylaşıldığı öykülerde de kahraman “sıradan” bir insan olduğu için, onun dili de sokağın dili gibi sade ve açıktır.

Tablo 6: Mavi rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	29	94%
Benzetme Yoluyla	2	6%
Kalıplaşmış İfadeler	0	0%
Toplam	31	100%

Tablo 6 incelendiğinde Hulki Aktunç'un mavi rengi doğrudan kullanmayı tercih ettiği görülecektir. Benzetmeler, “gökrenge”, ve “deniz ışıması” olarak yer almıştır. Kelime türleri olarak tıpkı sarı renkte olduğu gibi sıfattan ziyade mavi, en çok isim olarak kullanılmıştır. Toplam 31 kullanımdan 18'i isim, 13'ü sıfattır. Öykülerinde mekân olarak en çok İstanbul'u kullanan yazarın mavi rengi bu kadar az kullanması dikkat çeker. Mekân İstanbul olsa da Aktunç'un karakterleri denizi fark edemeyecek kadar bir hayat mücadelesinin içindedir. Vapura binmek, denizi seyretmek, gökyüzüne bakmak, İstanbul'un rengini fark etmek Aktunç'un öykülerindeki insanlar için nerdeyse imkânsızdır. Onlar hemen her an ekmeklerinin peşinde koşan insanlardır. Alın terleri hayatın renklerini görmelerini engeller. Bir kısım karakterler de kendini yaşadığı topluma ait hissetmez. Kendi yalnızlıklarına gömülmüşlerdir ve onlar için hayatın renkleri çok bir anlam ifade etmez. Bu açıdan bakıldığında mavi rengin kullanımındaki azlık, anlaşılabilir bir tercihtir.

Tablo 7: Yeşil rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	18	100%
Benzetme Yoluyla	0	0%
Kalıplaşmış İfadeler	0	0%
Toplam	18	100%

Tablo 7’de yeşil rengin kullanım alanlarına yer verilmiştir. Yeşil renk tüm kullanımlarda doğrudan ifade edilir. Kelime türleri olarak incelendiğinde; yeşil, en çok sıfat olarak Aktunç’un öykülerinde yer alır (yeşil katman, yeşil kanat, yeşil yaprak...). 18 kullanımdan 10’u sıfat, 6’sı isim ve 2’si de fiil olarak kullanılmıştır.

Tablo 8: Mor rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	16	88%
Benzetme Yoluyla	1	6%
Kalıplaşmış İfadeler	1	6%
Toplam	18	100%

Tablo 8’de mor rengin kullanım oranları verilmiştir. Hulki Aktunç tüm renklerde doğrudan kullanımı tercih etmiştir. Mor renginde de aynı şekilde doğrudan kullanım dikkat çekmektedir. Benzetme olarak mor, “menekşe rengi” olarak geçerken, “alı al moru mor” da kalıplaşmış ifade olarak birer kez kullanılmıştır. Kelime türleri olarak incelediğimizde ise 18 kullanımdan 9’u sıfat, 7’si isim ve 2 adet de fiil olarak mor rengin kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 9: Turuncu rengin kullanımı		
Kullanım Şekli	f	%
Doğrudan	5	50%
Benzetme Yoluyla	5	50%
Kalıplaşmış İfadeler	0	0%
Toplam	10	100%

Tablo 9 incelendiğinde turuncu rengin kullanımında yine doğrudan kullanım tercih edilmiştir. Turuncu rengi toplamda 10 defa kullanılmıştır. 5 tanesi doğrudan, 4'ü benzetme yoluyla ve “tan gibi ağardı”, “tan ağartısı”, “tan gibi parıldayan”, “turunç kiremitler”, “turunç yüreği” şeklinde kullanılmıştır. Kelime türleri bakımından turuncu rengi 10 kullanımdan 3'ünde isim, 3'ünde fiil ve 4'ünde sıfat olarak kullanılmıştır.

Hulki Aktunç'un öykülerinde diğer renkler 10'un altında bir sayıda kullanıldığı için onları kısaca şöyle özetleyebiliriz.

Kahverengi toplamda 9 defa kullanılmış ve bunların 8'i doğrudan, biri ise benzetme (kumral) yoluyla kullanılmıştır. Kelime türleri olarak, 9 kullanımdan 7'si isim 2'si ise sıfat olarak yer almıştır.

Gri toplamda 5 defa kullanılmıştır. Bunların 2'si doğrudan, 3'ü benzetme yoluyla. Benzetmeler; “toz rengi” ve “kül rengi” (2) şeklindedir. Kelime türleri bakımından 5 kullanımın tamamı sıfat görevindedir.

Pembe renk 3 defa doğrudan kullanılmıştır. Kelime türleri olarak 3 kullanım da sıfat görevindedir. Lacivert ve bordo renkler 2'şer kez doğrudan kullanılmış olup tamamı sıfat görevindedir.

Tartışma ve Sonuç

Hulki Aktunç'un öykülerinde renk kullanımı çeşitlidir. Yazar, siyah ve beyazın yanında ana renkleri tercih eder. Renklerin karışımından oluşan ara renklere az rastlanır. Hem siyah rengin en çok kullanılması hem de karışımla meydana gelen renklerin (yeşil, turuncu, mor) azlığı aynı zamanda ressam olan yazarın resimleri, resme bakış açısı ve resimde kullandığı renk tercihleriyle uyumludur.

Hulki Aktunç, resimlerinde tekniğe yüklenmemiş, sevdiği halk ressamlarının ve naif resmin izinde yürümüştür. Egemen Berköz, kullandığı renklerin sönük ve soluk oluşuna dikkat çekince “Sönük yerine birbiri içinde eritilmiş desem daha doğru. Ve de genellikle renk karışımlarından kaçan bir tutum” yanıtını verir. Ressam Hulki Aktunç'un renkleri de soluk ve sönüktür. (Vahapoğlu, 2020, 38).

Hulki Aktunç, öykülerinde renkleri ağırlıklı olarak doğrudan kullanmıştır. İncelenen 48 öyküsünde dikkat çeken dil özelliği, renkleri herhangi bir edebi sanat içerisinde kullanmaması, ağırlıklı olarak doğrudan kullanımı tercih etmesidir. Bu tercih Aktunç'un öykülerinde yer verdiği karakter (fabrika işçileri, kaynakçı çırağı, ayakkabı boyacısı, eskiciler, emekçiler, tefeciler, uşaklar) ve tiplerle (işçiler, uşaklar, hizmetçiler, eskiciler, ev hanımları, askerler, çocuk işçiler, balıkçılar, mahalle kadınları) doğrudan ilgilidir (Karataş, 2013, 53). Çünkü Aktunç, öykülerinde bu tip ve karakterleri konuşturur. Onların dili sokağın dilidir. Ağdalı, anlaşılmaz ve dolambaçlı bir dil değildir. Sıyahın en çok “kara” şeklinde yer alması da bu sokak ve emek dilinin

bir sonucudur. Yüzü kara, gözü kara işçiler, çocuklar, yoksullar dili de hayatları gibi sade, net ve kendilerine yetecek kadardır.

Hulki Aktunç'un karakterlerini konuşturmadığı öykülerinde ana anlatıcı olarak yine çoğunluğu yoksul, alt tabakadan ve dar gelirli insanların günlük yaşam mücadelesini anlatır. Semt semt, sokak sokak ekmeginin peşinde koşan insanların anlatımında yazar, pek fazla renklere yer vermez, yer verdiğinde de onları olduğu gibi, kahramanlarının kullandığı gibi kullanır. Bu nedenle renkler, yazarın öykülerinde sokakta kullanıldığı gibi yer alır.

Hulki Aktunç, öykülerinde renklerin çağrışım gücünden yararlanmaktan ziyade günlük ve doğrudan kullanımı tercih eder. Bütüncül bir bakışla metinler değerlendirildiğinde kimi öykülerinde "kara"nın o öykünün psikolojik zeminini güçlendirdiği söylenebilir. Bu bakımdan yazarın renkleri kullanımda kendine has bir kullanıma sahiptir, denilmesi doğru bir yaklaşım olmaz. Renkler yazarın öykülerinde anlattığı yoksul ve sıradan insanların gündelik hayatındaki yerine karşılık gelir. Bu bakımdan Hulki Aktunç'un, renkleri kullanma bakımından, gelenekselle modernin iç içeliğinde/birlikteliğinde renklerin anlam dünyasından faydalandığı söylenemez.

Edebiyatta renklerin kullanımı konusu üzerinde öyküler ve romanlar temel alınarak eserlerdeki tipler ve karakterler de göz önüne alınarak yapılacak çalışmalar o metinleri anlama ve yorumlamada farklı bakış açıları kazandıracak, edebi metinlerdeki mekânların, karakterlerin, tiplerin renklerle birlikte düşünülmesine olanak sağlayacaktır.

Kaynakça

- Altuntaş, Güliden (2018). *Cemal Süreya'nın Şiirlerinde Renklerin Kullanımı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gülsoy, Murat (2011). "Hulki Aktunç ile Söyleşi". Erişim: 20 Şubat 2021, <http://www.sabitfikir.com/soylesi/hulki-aktunc-ile-soylesi>.
- Kaman, Sevda. (2019). Hulki Aktunç'un "Madi Hayat In The Dark" Adlı Öyküsünde Argo. *Researcher: Social Science Studies*, 7(4), 97-107.
- Kandinsky, W. (2001). *Sanatta Ruhsallık Üzerine*. İstanbul: Altıkkırkbeş Yayınları.
- Karataş, Süleyman (2013). *Hulki Aktunç'un Öykücülüğü*. Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Küçükşen, Ferhunde Öner (2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Resimlerinde Renk ve Duygu İlişkisi ve Kırmızının Öğrencilerde Yarattığı Kavramsal ve Simgesel Çağrışımlar*. Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı.
- Sözen, Mustafa (2003), *Sinemada Renk- Sembolik Anlamlar*. Ankara: Detay Yayınları.
- Türkmenoğlu, Sevgül (2013). Hulki Aktunç'un Öykülerine Tematik Bir Yaklaşım. *Turkish Studies*, 8(13), 1607-1615.
- Vahapoğlu, Bengü (2019). Bir Hulki Aktunç Biyografisi Tasarımı. *Kitap-lık*, 26 (202), 5-13.
- Vahapoğlu, Bengü (2020). *Hulki Aktunç - Hayatı Ve Eserleri*. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.